

Рамит Сети

ЩЕ ТЕ НАУЧА КАК ДА СТАНЕШ БОГАТ

София, 2020

First published in the United States under the title:

I WILL TEACH YOU TO BE RICH: SECOND EDITION

Copyright © 2009, 2019 by Ramit Sethi

Published by arrangement with Workman Publishing Co., Inc., New York.

© Издателство „Изток-Запад“, 2020

Всички права на български език запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде възпроизвеждана или предавана под каквато и да е форма и по какъвто и да било начин без изричното съгласие на издателство „Изток-Запад“.

© Димитър Събев, превод, 2020

© Деница Трифонова, оформление на корицата, 2020

ISBN 978-619-01-0699-9 (мека подвързия)

978-619-01-0713-2 (твърда подвързия)

РАМИТ СЕТИ

ЩЕ ТЕ НАУЧА КАК ДА СТАНЕШ БОГАТ

БЕЗ ОБВИНЕНИЯ. БЕЗ ИЗВИНЕНИЯ. БЕЗ ГЛУПОСТИ.
6-СЕДМИЧНА ПРОГРАМА, КОЯТО РАБОТИ

Превод от английски
Димитър Събев

*На моята жена Касандра.
Ти си най-добрата част от всеки ден*

Съдържание

Отворено писмо до моите нови читатели

9

ВЪВЕДЕНИЕ

Какво предпочитате – да сте секси или да сте богати?

15

Защо хората надебеляват след колежа? Сходствата между парите и храната ▪ Противоречи на интуицията, но е вярно: нуждаем се от *по-малко* информация за личните финанси ▪ Популярни извинения защо хората не управляват парите си ▪ Вие не сте жертва – вие държите нещата под контрол ▪ Спрете да обсъждате дреболии и се фокусирайте върху Големите победи ▪ Ключовите послания на *Ще те науча как да станеш богат* ▪ „Богат“ не е само въпрос на пари: какво означава това за вас?

ПЪРВА ГЛАВА

Оптимизирайте кредитните си карти

33

Как да победите компаниите за кредитни карти в собствената им игра?

Защо индийците обичат да преговарят? ▪ Спрете да се чувствате застрашени от кредитната си карта ▪ Избор на най-добра карта за самолетни пътувания, кешбек и бонуси ▪ Шестте божии заповеди на кредитните карти ▪ Как да преговаряте с компаниите, издала кредитната ви карта, за да ви отмени таксите и да ви определи по-ниски лихви? ▪ Тайните бонуси, които вашата карта предлага ▪ Защо поупиките на електроника, ваканции и мебели *винаги* трябва да се правят с кредитна карта? ▪ Какво *не* трябва да правите с кредитните си карти? ▪ Товарът на студентските заеми ▪ Когато кредитните карти тръгнат на зле ▪ Пет стъпки, за да се освободите от дълга ▪ *Първа седмица: План за действие*

ВТОРА ГЛАВА

Бийте банките

81

Открийте си банкови влогове с високи лихви и малко грижи и се пазарете за таксите като индийци

Как банките правят кинти? ▪ Банковите сметки, които аз ползвам ▪ Защо *наистина* ви е необходима отделна спестовна сметка? ▪ Откриване на сметки с високи лихви и без такси ▪ Защо хората остават верни на своите ужасни банкови сметки? ▪ Пет маркетингови тактики, които банките използват, за да ви измамят ▪ Преговаряйте с настоящата си банка за отмяна на таксите (използвайте моя сценарий) ▪ *Втора седмица: План за действие*

ТРЕТА ГЛАВА

Подгответе се да инвестирате

107

Открийте си инвестиционна сметка – дори само с 50 долара

Започнете да инвестирате стъпка по стъпка ▪ Защо приятелите ви се страхуват да инвестират? ▪ Инвестирането е най-ефективният начин да станете богати ▪ Къде трябва да отиват вашите пари? Запознаване със стълбата на личните финанси ▪ Овладейте пенсионната сметка 401(k) ▪ Размажете дълга ▪ Красотата на индивидуалните пенсионни сметки ▪ Какво да кажем за робосъветниците? ▪ Конкретната сметка, която аз ползвам ▪ Захранете инвестиционната си сметка ▪ Здравни спестовни сметки ▪ Отвъд пенсионните сметки ▪ *Трета седмица: План за действие*

ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

Съзнателно харчене

141

Как да спестявате пари всеки месец (и да продължите да си купувате нещата, които обичате)

Как да харчите екстравагантно за нещата, които обичате, и безмилостно да свиете разходите за нещата, които не обичате – без да си правите досаден бюджет ▪ Разликата между стиснатите хора и хората, които харчат парите си съзнателно ▪ Как приятелят ми пръска 21 000 долара по заведения, без да чувства вина ▪ Използвайте психологията срещу самия себе си, за да спестявате ▪ Четирите каси: фиксирани разходи, спестявания, инвестиции и пари за харчене без чувство на вина ▪ Системата с пликите ▪ Ако не правите достатъчно пари, за да си позволите да спестявате? ▪ Как да изкарате повече пари ▪ Справяне с неочаквани разходи ▪ *Четвърта седмица: План за действие*

ПЕТА ГЛАВА

Спестявайте, докато спите

183

Накарайте сметките си да работят заедно – автоматично

Силата на автоматичния избор ▪ Как да отделите само 90 минути в месеца за управление на парите си ▪ Психологията ще ви помогне да пестите пари ▪ Създайте своя автоматичен паричен поток ▪ Използвайте автоматизирания си финанси, за да придадете сила на вашия богат живот ▪ *Пета седмица: План за действие*

ШЕСТА ГЛАВА

Митът за финансовия експерт

205

Защо професионалните дегустатори и специалистите по подбора на акции не са компетентни – и как да ги надминете

На кого да вярвате? ▪ Експертите не могат да познаят накъде отива пазарът ▪ Как експертите прикриват слабите резултати ▪ Не се нуждаете от финансов консултант ▪ Зад сцената: когато двама мениджъри на лично богатство се опитаха да ме зарият ▪ Активно или пасивно управление

СЕДМА ГЛАВА**Инвестирането не е само за богати****229**

Прекарайте следобеда в съставяне на прост инвестиционен портфейл, който ще ви направи богати

Красотата на автоматичното инвестиране ▪ Разпределение на активите: по-важно от „най-добрата акция на годината!“ ▪ Пенсионирание на трийсет или четирийсет години ▪ Удобство или контрол? Избирате вие ▪ Многобройните аромати на акциите и облигациите ▪ Създаване на собствен портфейл: Как да подобрете на ръка вашите инвестиции? ▪ Фондове с целева дата: инвестиране по лесния начин ▪ Захранване на вашите индивидуални пенсионни сметки ▪ Моделът на Суенсън за разпределение на активите ▪ Безумни крипто „инвестиции“ ▪ *Шеста седмица: План за действие*

ОСМА ГЛАВА**Поддръжка и растеж на вашата система****277**

Свършихте тежката работа. Какво следва? Ето как да поддържате финансовата си инфраструктура (и да я накарате да расте), за да постигнете своя Богат живот

Захранвайте системата си – колкото повече вкарате, толкова повече ще изкарате ▪ Игнорирайте шума ▪ Тънката част при управлението на собствен портфейл: ребалансиране на инвестициите ▪ Глупави убеждения относно данъците ▪ Кога да продавате? ▪ За отличници: десетгодишният план ▪ Даването – важна част от това да бъдеш богат

ДЕВЕТА ГЛАВА**Богат живот****299**

Финансите на взаимоотношенията, сватбените празненства, покупката на кола, вашето първо жилище и т.н.

Студентските заеми – първо да ги изплатя, или да инвестирам? ▪ Как да помогнете на родителите си, затънали в дълг? ▪ Големият разговор: да говориш за пари с най-важния човек ▪ Трябва ли да подпишете предбрачен договор? ▪ Всички сме лицемери по отношение на сватбите (и как да платите за своята) ▪ Преговор за заплата в стил „Ще те науча как да станеш богат“ ▪ Наръчник на умния човек при покупка на кола ▪ Най-голямата от всички покупки: жилището ▪ Ползите от живота под наем ▪ Добра инвестиция ли са недвижимите имоти? ▪ Планиране за бъдещи покупки ▪ Вашият Богат живот: отвъд ежедневието

Благодарности**349**

ОТВОРЕНО ПИСМО ДО МОИТЕ НОВИ ЧИТАТЕЛИ

Ако слушате всичките интернет инфлуенсъри за нещата, които ви казват, че е „нужно“ да правите всяка сутрин, ето как ще изглежда денят ви:

4:00 часа сутринта – събуждане

4:01 часа – медитация

5:00 часа – изпивате 140 литра вода

5:33 часа – водите си дневник за нещата, за които сте благодарни

10:45 часа – хранене (само кето)

11:00 часа – проследявате всяка стотинка, която сте изхарчили през последните 16 години

11:01 часа – умирате

Как да ви кажа? Предпочитам съвети, които наистина работят. И когато се изправих пред тежката задача да оценя съветите, които сам дадох в тази книга преди десет години, осъзнах едно нещо: че съм бил прав.

Ако бяхте купили тази книга преди десет години и бяхте последвали точно съветите в нея, ето какво щяхте да сте постигнали досега:

- Ако бяхте инвестирали само по 100 долара на месец, тези 12 000 долара щяха да са се превърнали в над 20 000 долара (индексът S&P 500 през изминалото десетилетие се покачи средно с 13 процента годишно).
- Ако бяхте инвестирали агресивно по 1000 долара на месец, тези 120 000 долара, които щяхте да сте отделили, щяха да пораснат до над 200 000 долара.
- Щяхте да отделяте на парите си по-малко от 90 минути на месец.
- Щяхте да можете да си позволите да ходите многократно на почивка и да летите в бизнес класа – съвсем безплатно, използвайки точките от кредитната си карта.

ЩЕ ТЕ НАУЧА КАК ДА СТАНЕШ БОГАТ

- Парите щяха да са се превърнали от източник на безпокойство и объркване в такъв на спокойствие и възможности.

Както ще видите в тази книга, аз правя нещата различно от типичните „експерти“ по парите. Няма да ви поучавам, че трябва да намалите разходите си за капучино (пийте колкото ви душа иска). Няма да се опитвам да ви убедя да спазвате бюджет (имам по-добър метод). И още нещо: аз съм истински човек. Публикувам в инстаграм и твитър (@ramit) и пиша за милиони хора в моя блог и новинарския ми бюлетин почти всеки ден (iwillteachyoutoberich.com). Така че нека за начало направим нещо различно: искам да чуя какво ще ми кажете. Наистина! Изпратете ми имейл (ramit.sethi@iwillteachyoutoberich.com, тема: нов читател на книгата) и ми кажете две неща:

1. Какво ви накара да решите да поемете контрола над парите си днес?
2. Как изглежда за вас Богатият живот? (Моля, бъдете конкретни.)

Чета всичките си имейли и се опитвам да отговоря на възможно най-много.

Какво ви донесе „Ще те науча как да станеш богат“?

Една от най-големите ми радости е да научавам от вас как сте приложили моя материал и сте променили живота си. Помолих някои от читателите ми да споделят своите резултати:

Изплатих 10 000 долара дълг по кредитната карта, който се беше натрупал, докато бях безработна. Купих си апартамент в Сан Франсиско и сега съм свободна от дълг и изграждам пенсионния си фонд.

ДЖУЛИАНА БРОДСКИ, 38 г.

Имам 200 000 долара пенсионни спестявания и платих за безброй ваканции, като си откривах за тях специални спестовни сметки – трудно е да се изчисли точно на каква сума.

КАЙЛ СЛАТЪРИ, 30 г.

Пътувам по света в продължение на цял месец 1 или 2 пъти годишно. Миналата година бях в Южна Африка, тази – в Корея.

ЕСЛИ ЛИГАЯ, 34 г.

Богатият живот е свобода. В моя случай той ми помогна да напусна работа за 9 месеца и да пътувам из Аржентина, Колумбия и САЩ. А сега той позволява на жена ми да си вземе 6-месечна пауза от работа, за да избере какво да прави по-нататък.

ШОН УИЛКИНС, 39 г.

Успяхме да запишем и трите си деца в частно училище, като само единият от нас работи на пълен работен ден.

БРАЙЪН ДИЛБЪРТ, 32 г.

Въпреки всичко казано ще призная, че не бях съвършен. Преди десет години допуснах три грешки в първото издание на тази книга.

Първата ми грешка бе, че не се спрях на емоционалните въпроси, свързани с парите. Отделих време на болтовете и гайките на личните финанси – дадох ви дума по дума перфектния сценарий, за да накарате да ви отменят глобите за просрочие (стр. 53), конкретното разпределение на активите, което ползвам при инвестиране (стр. 164), и дори как да управлявате пари заедно с партньора си (стр. 308–309) – но ако не се справите с вашите невидими предписания за парите, нищо от това няма значение.

Невидимите предписания са посланията, които сте попили от вашите родители и от обществото и които ръководят вашите решения в продължение на десетилетия – често без дори да го съзнавате. Нещо от следните неща звучи ли ви познато?

- „Като живееш под наем, пръскаш пари на вятъра.“
- „В тази къща не се говори за пари.“
- „Кредитните карти са измама.“
- „Стига си харчил пари за капучино.“
- „Парите променят хората.“
- „Не можеш да постигнеш подобно богатство, ако не правиш и мръсни сделки.“
- „Фондовият пазар е игра на хазарт.“
- „Студентските кредити са измама.“

В това издание на книгата ще ви покажа кои са най-подмолните и мощни невидими предписания за парите и как да се справите с тях.

Втората ми грешка бе прекалено наставническият тон. Истината е, че може да изберете какво за вас е Богат живот и как да го постигнете. В първото из-

ЩЕ ТЕ НАУЧА КАК ДА СТАНЕШ БОГАТ

дание писах за различните дефиниции на Богатия живот, но не отбелязах, че можем да го постигнем по *различни пътища*.

Например за вас Богатият живот може да е да живеете в Манхатън. Може да е да ходите на ски четирийсет дни в годината или да спестявате и да си купите къща с огромен двор за децата, или да финансирате някое начално училище в Хърватия. Изборът е ваш.

Но как ще постигнете това, *също* е ваш избор. Някои хора избират традиционния начин, като спестяват 10 процента, инвестират 10 процента и бавно си проправят път към удобния, Богат живот. Други спестяват 50 процента от доходите си и бързо достигат „повратната точка“, при която техните инвестиции са достатъчни, за да ги издържат – завинаги. Това се нарича ФНРП (на английски FIRE): Финансова независимост и ранно пенсиониране, върху което се спирам на стр. 233–234.

Вие избирате вашия Богат живот. В това издание на книгата искам да ви покажа различните начини как да стигнете дотам. За да го направя, включих многобройни примери за хора, които са тръгнали по неконвенционални пътеки, за да създадат своя Богат живот.

Накрая третата грешка. Нека го кажа така: оплесквал съм много неща в живота си. Наемал съм на работа и съм уволнявал грешните хора. Пропиях шанса си на една конференция на TED, като тръгнах да говоря неподготвен. В средата на двайсетте си години бях висок метър и осемдесет, тежах 57 килограма и приличах на космат индийско гумено човече. Но нищо не може да се сравни с най-лошата от всичките ми грешки:

Че написах конкретни банкови лихви в първото издание на тази книга.

Ето какво бях написал тогава:

Онлайн банките плащат по-висока лихва по спестовни сметки – около 2,5 до 5 процента, което за година ще даде лихва между 25 и 50 долара при влог от 1000 долара, сравнено с 5 долара на година за спестовните сметки на големите банки.

Информацията беше вярна... за времето си. Проблемът е, че лихвите се променят, което забравих да спомена. През годините, след като първото издание беше публикувано, те паднаха от 5 процента на 0,5 процента. Очаквах, че хората ще си направят сметката и ще осъзнаят, че лихвените нива нямат особено значение. Например при внесени 5000 долара месечната лихва щеше да спадне от 21 на 2 долара. В голямата схема това няма особено значение.

Но когато читателите се сблъскаха с по-ниските лихви по спестовните сметки, те пошурияха. И прехвърлиха гнева си върху мен. Ето само няколко от имейлите, които получих:

- „Тази книга е измама. Къде са 5% лихви, за които говориш?“
- „Коя банка дава дори и 3% лихва?“
- „Тема: КЪДЕ СА БАНКИТЕ, ЗА КОИТО ПИБЕ6“

През последните десет години получавам над двацет подобни имейла всеки божи ден. Никога отново. На стр. 97 ще откриете любимите ми банки. Но не и техните лихви. КОИТО ЩЕ СЕ ПРОМЕНЯТ, ХОРА. В това издание поправих тези грешки. И добавих нов материал.

1. Нови инструменти, нови инвестиционни възможности и нови подходи към парите. Ако искате да бъдете по-агресивни при инвестирането, ще ви покажа как (на стр. 233). Какво мисля за робосъветниците ли? Ще ви кажа на стр. 129. А какво ще кажа за предбрачните договори? Споделям отношението си (стр. 317).

2. Нови свързани с пари сценарии, с които ще се сблъскате. Как да се отнасяте с парите във взаимоотношенията си? Добавих нов материал (стр. 302). След като финансовата ви система веднъж заработи, искам да знаете върху какво да се фокусирате след това (стр. 277). И накрая, ако познавате хора, които се оплакват от политиката и бейбибумърите, за да обяснят защо не могат да изплатят дълга си и да напреднат в живота, нека те прочетат размислите ми за културата на жертвата (стр. 19).

3. Невероятни истории от читатели на „Ще те науча как да станеш богат“. Включих куп нови примери, включително вдъхновяващи истории за успеха от най-различни хора: мъже и жени от двацетте до петдесетте си години. Хора, започнали от нищото, и хора, които са стъпили върху успеха, за да пораснат още повече. Плюс раздиращи сърцето истории за хора, които са се мотали да приложат материала от тази книга – и какво им е струвало това.

Добавих нов материал там, където беше подходящо, но запазих техниките, които продължават да работят. Много хора искат „нови“ съвети – но ценността на тази книга не се дължи на нейната новост, а на нейната полезност.

За изминалите десет години аз също се промених. Ожених се, бизнесът ми порасна и научих повече неща за парите и психологията. Сега ще споделя с вас това, което научих. Сред целите тези шум, истерия и модерни приложения системата за лични финанси на „Ще те науча как да станеш богат“ *работи*. Дългосрочното инвестиране с ниски разходи *работи*. Автоматизирането *работи*. Използвайте тази книга, за да създадете вашия Богат живот, както хиляди преди вас вече направиха.

Рамит Сети

ВЪВЕДЕНИЕ

КАКВО ПРЕДПОЧИТАТЕ – ДА СТЕ СЕКСИ ИЛИ ДА СТЕ БОГАТИ?

Винаги съм се чудел защо толкова много хора надебеляват след колежа. Не говоря за хората със здравословни проблеми, а за нормални хора, които в колежа са били слаби и са се кълнели, че „никога, ама никога“ няма да позволят това да им се случи. Но малко по малко повечето американци натрупват наднормено тегло.

За десетте години, откакто написах моята книга, телесното тегло и здравето станаха толкова спорни теми, че ме посъветваха да изтрия препратките си към тях. Но след личните ми пътешествия из сферите на храненето, фитнеса и парите сега вярвам повече от всякога, че тези неща са свързани – и че можеш да поемеш контрола върху тях.

Затлъстяването не се случва за един ден. Ако беше така, лесно можеше да го предвидим и да вземем мерки да го предотвратим. Петдесет грама след петдесет грама, то се прокрадва към нас, докато шофираме към работа и след това седим пред компютъра по осем или десет часа на ден. То ни спохожда, когато влизаме в реалния свят след студентските градчета, пълни с колоездачи, атлети и тичащи за здраве хора, вдъхновяващи ни да се поддържаме във форма. Но опитай да поговориш с приятелите си за отслабване след колежа и сигурно ще чуеш някое от следните неща:

Избягвай въглехидратите!

Не яж преди лягане, защото мазнините не се изгарят ефективно, докато спиш.

Кетодиетата е единственият начин да се отслабне.

Пиенето на оцет от ябълков сайдер ще ускори метаболизма ти.

Винаги се смея, когато слушам подобни неща. Те може да са верни, може и да не са верни, но не там е въпросът.

Въпросът е, че обичаме да обсъждаме незначителни неща.

ЩЕ ТЕ НАУЧА КАК ДА СТАНЕШ БОГАТ

Когато нещата опират до отслабване, 99,99 процента от нас трябва да знаят само две неща: яж по-малко и прави повече упражнения. Само елитните атлети трябва да правят нещо повече. Но вместо да приемем тези две прости истини и да действаме според тях, ние мислим за трансмазнини, неизвестни хранителни добавки или модерни диети.

Защо парите и храните толкова си приличат?

При храните...	При парите...
Не следим калориите, които поемаме.	Не следим колко харчим.
Изяждаме повече, отколкото съзнаваме.	Харчим повече, отколкото съзнаваме (или признаваме).
Занимаваме се с дреболии като калории, диети и физически упражнения.	Занимаваме се с дреболии като лихвени проценти и популярни акции.
Ценим случайните съвети повече от изследванията.	Слушаме приятели, родители и говорещи глави по телевизията, вместо да прочетем няколко добри книги за лични финанси.

По отношение на парите повечето от нас спадат към единия от двата лагера: или ги игнорираме и се чувстваме виновни, или ставаме обсебени от финансови детайли като лихви и геополитически риск, без да предприемаме каквото и да е действие. И двата варианта водят до един и същ резултат – никакъв. Истината е, че на огромното множество хора не им трябва финансов консултант, който да им помогне да забогатеят. Това, което ни трябва, е да си открием сметки в солидни банки и да автоматизираме ежедневно управление на парите си (включително плащането на месечни фактури, спестяването и евентуално изплащането на заеми). Трябва да сме информирани за няколко неща, в които да инвестираме, и след това да оставим парите си да растат в продължение на 30 години. Не е особено готино и вдъхновяващо, нали? Вместо това четем в интернет статии от „експерти“, които дават безкрайни прогнози за икономиката и за „най-горещата акция на годината“, без някога да са били държани отговорни за резултатите от предвижданията си (които се оказват грешни в над 50 процента от случаите). „Ще върви нагоре!“ „Не, надолу.“ Щом някой казва нещо, ние сме там.

И защо? Защото обичаме да обсъждаме дреболии.

Когато го правим, по някакъв начин се чувстваме удовлетворени. Най-вероятно просто си чешем езиците и никои няма да си промени мнението, но усещането е, че сякаш наистина изразяваме себе си – и това е добро усещане. Чувстваме се така, сякаш отиваме някъде. Проблемът е, че това чувство е илюзорно.

КАКВО ПРЕДПОЧИТАТЕ – ДА СТЕ СЕКСИ ИЛИ ДА СТЕ БОГАТИ?

Спомнете си кога за последен път сте говорили с приятел за финанси или за фитнес. След това отидохте ли да тичате? Преведохте ли пари по спестовната си сметка? Разбира се, че не.

Хората обичат да спорят за маловажни неща отчасти защото чувстват, че това ги освобождава от необходимостта да направят нещо. Знаете ли какво? Оставете на глупациите да обсъждат детайлите. Аз реших да уча за парите, като предприех малки стъпки за управление на собствените си разходи. Не е необходимо да си сертифициран диетолог, за да отслабнеш, нито пък автомобилен инженер, за да караш кола. По същия начин не е необходимо да знаеш всичко за личните финанси, за да бъдеш богат. Ще повторя: не трябва да си експерт, за да станеш богат. Но трябва да знаеш как да си проправиш път през цялата информация и да започнеш отнякъде, което – по някакво съвпадение – също така ще намали чувството за вина.

Знаех, че трябва да спестявам за пенсия, но не знаех как, освен „сложи някакви пари в инвестиционната си пенсионна сметка“. Също така мислех, че спестяването означава единствено да НЕ харчиш пари. В резултат на това чувствах ужасна вина, когато харчех за каквото и да е, дори за неща, за които съм спестявала. Да не говорим, че не бях и помисляла да си поискам увеличение на заплатата и не знаех как да го направя. Гледах на първоначалната си заплата като на нещо, изсечено в камък.

ЕЛИЗАБЕТ СЪЛИВАН-БЪРТЪН, 30 г.

Зашо е толкова трудно да се управляват пари?

Хората имат множество причини да не управляват парите си – някои от тях са реални, но повечето са зле завоалирани извинения за мързел или за това да не отделиш десет минути за изследване. Да видим някои от тях:

Излишък от информация

Притеснението, че информацията е станала твърде много, е реално и валидно. Може би ще кажете: „Но, Рамит, това влиза в противоречие с цялата американска култура! Нуждаем се от повече информация, за да вземаме по-добри решения! Всички експерти по телевизията приказват за това през цялото време, така

ЩЕ ТЕ НАУЧА КАК ДА СТАНЕШ БОГАТ

че трябва да е вярно!“ За съжаление, не е. Ако се запознаете с действителните данни, ще видите, че изобилието от информация може да парализира решенията – което е напудрен начин да се каже, че при твърде много информация ние не правим нищо. Бари Шварц пише за това в книгата си „Парадоксът на избора: Защо повече е по-малко“ (*The Paradox of Choice: Why More Is Less*):

Когато броят на взаимните фондове, които служителят може да избере за пенсионната си сметка, се покачва, вероятността той да избере някой фонд – който и да е фонд – се понижава. На всеки 10 фонда, които са добавени като възможност за избор, участието на служителите в пенсионни схеми спада с 2 процента. А за тези, които така или иначе инвестират, добавянето на възможности с нови фондове увеличава вероятността служителите да инвестират в ултраконсервативни фондове на паричния пазар.

Сърфирате в интернет и виждате реклами на акции, пенсионни фондове, застраховки и международни инвестиции. Откъде да започнете? А не сте ли вече закъснели? Какво правите? Твърде често отговорът е: „Нищо“ – а да правите нищо е най-лошият избор, който може да направите. Както показва таблицата по-долу, най-доброто, което може да направите, е да инвестирате по-рано.

Разгледайте внимателно следващата схема. Умната Сали всъщност инвестира по-малко, но накрая има 80 000 долара повече. Тя инвестира по 200 долара месечно между 35- и 45-годишна възраст и след това не пипа тези пари. Глупавият Дан е твърде зает, за да се безпокои за парите си чак до 45-ата си година, след което започва да инвестира по 100 долара на месец, докато не стане на 65 години. С други думи, Умната Сали инвестира в течение на 10 години, а Глупавият Дан в продължение на 20 години – но Умната Сали има много повече пари. И това се получава само с 200 долара на месец! Най-важното нещо, което може да направите, за да бъдете богати, е да започнете отрано.

Как да изкарате 60 000 долара повече от приятеля си?		
	Умната Сали	Глупавият Дан
Започва да инвестира на...	35 години	45 години
Инвестира по 100/200 долара на месец в течение на...	10 години	20 години
При 8% доходност на 65-годишна възраст в техните сметки ще има...	181 469 долара Хоп! Ето го предимството да започнеш рано.	118 589 долара. Макар че инвестира двойно по-дълго, той е назад с 60 000 долара.

КАКВО ПРЕДПОЧИТАТЕ – ДА СТЕ СЕКСИ ИЛИ ДА СТЕ БОГАТИ?

Ако сте по-млади, парите ви ще се увеличат дори повече. Ако сте по-възрастни, не се обезкуражавайте. Наскоро получих съобщение от жена в четирийсетте ѝ години, която беше нещастна заради горните числа. „Какъв е смисълът да пишете това? – питаше ме тя. – Чувствам се зле, че съм останала твърде назад.“

Разбирам я как се чувства. Но от математиката не може да се скрием – така че, вместо да поднасям захаросани факти, ще ви дам истината, включително как да увеличите спестяванията си. Да, най-доброто време да започнете да инвестирате беше преди десет години. Второто най-добро време е днес.

Вината отчасти е на медиите (обичам да хвърлям вина)

Отворете един типичен финансов сайт и се обзалагам, че ще попаднете на статия със заглавие „Десет неизменни съвета за спестяване, които ще помогнат на вашите финанси“ или „Как днешното гласуване в парламента ще повлияе на данъците върху имотите“. Като четете подобни заглавия, вече знаете интуитивно защо онлайн колумнистите са ги написали: да привлекат читатели и да продадат реклами.

Знаем го, защото четенето на още една статия за спестовността няма да промени нищо поведение. А данъците върху имотите засягат по-малко от 0,2 процента от хората в САЩ. Но и двете заглавия карат хората да се чувстват добре. Или гневни.

Стига толкова! Не се интересувам от броя на преглежданията на страницата или от това да разпалвам нечий гняв. Ако сте като мен, ще се интересувате от това да знаете къде отиват парите ви и как да ги пренасочите натам, накъдето искате те да отиват. Желаем парите ни да растат автоматично и да се намират в сметки, които не ни скъбят с такси. Не искаме да се превръщаме във финансови експерти, за бъдем богати.

Възходът на културата на жертвата

Има една група хора – повечето от тях са млади и недоволни, които са решили, че е по-лесно да си циничен, отколкото да подобриш положението си.

Ха-ха-ха. Да инвестирам? Та аз не мога да спестя и за една пица.

Ха-ха-ха. Да си намеря работа? Ти на кой свят живееш...

Може би, ако бейбибумърите не бяха развалили всичко...

Хората всъщност се конкурират кой ще е най-голямата жертва. О, не можеш да си позволиш къща с четири спални на 26-годишна възраст? Не мога да си поз-

ЩЕ ТЕ НАУЧА КАК ДА СТАНЕШ БОГАТ

воля да живея в картонена кутия! О, обичаш да ходиш на партита и да се срещаш с нови хора? Това сигурно е хубаво, но аз имам социална фобия и не мога да го направя. (Какво? Не, не съм ходил на доктор. Сам си поставих диагнозата.)

Знаете ли кой е истинската жертва тук?

Аз. Обидно ми е, че вие сте обидени и от глупостта на цялата тази култура на жертвата.

Отказвам да играя в театралното представление, че не можете да си позволите да спестите дори 20 долара на месец. Когато тази книга беше публикувана за пръв път, получих стотици гневни имейли, които ме обвиняваха, че съм бил от страната на елита, защото насърчавам хората да спестяват и да инвестират дори скромни суми. Тези циници грешат. Обкръжават се с други критикари, купуват неубедителни аргументи и плащат стряскаща цена за своите убеждения: те пропускат печалби от стотици хиляди долари. Междувременно моите читатели се заемат с работа, за да създадат своя Богат живот.

Вие избирате. Да бъдете циник или внимателно да прецените възможностите си, като знаете, че вероятно ще правите грешки тук и там... но ще изразствате с всяка стъпка по пътя. Аз избирам да се движа напред.

Разбирам, че това е сложен въпрос. Да, социално-икономическата политика, достъпът до технологии и просто липсата на късмет. Например, ако имате двама родители и сте завършили колеж, вече сте по-щастливи от повечето хора на тази планета.

Но ние играем с картите, които са ни били раздадени. Вярвам, че трябва да се фокусирам върху това, което мога да контролирам.

Например още от детската градина ми беше ясно, че никога няма да стана професионален баскетболист – добре. От друга страна, беше ясно, че ще мачкам съучениците си по правопис. Също е добре.

След това дойдоха междинните ситуации като започване на бизнес, влизане в добра физическа форма и да се науча как да съм по-добър на романтичните срещи. Трябваше да поработя наистина усилено, за да придобия тези умения.

Ето тук се намесва манталитетът на жертвата. Толкова много хора се оплакват от политиките и от социални проблеми, без да погледнат към собственото си поведение. Предават се при първия признак на провал. Ако искаш да бъдеш пътник в този живот, добре – носи се по течението. Аз пък открих, че е много по-забавно да съм капитан на собствения си кораб, дори понякога да се отклонявам от курса.

Както виждате, не изпитвам особена симпатия към хора, които се оплакват от житейската си ситуация, но не правят нищо, за да я променят. Затова написах тази книга! Искам да бъдете овластени и да поемете контрола над вашата жи-

тейска ситуация, без значение откъде тръгвате. Искам да се изправите като равни срещу тези огромни фирми от Уол Стрийт, безумните статии и дори собствената си психика.

Ето няколко примера за култура на жертвата, в които става дума за пари:

Не мога да спестя никакви пари. Преди години, когато икономиката се срива, започнах нещо, което нарекох „Предизвикателството да спестиш 1000 долара за 30 дни“, в което показвах на хората тактики за спестяване на пари с използване на нови психологически техники. Присъединиха се хиляди хора и благодарение на усилията им бяха спестени хиляди и хиляди долари.

Имаше и изключения.

Повечето хора подкрепиха идеята, но бях учуден колко много бяха тези, които се обидиха на самата концепция на „Предизвикателството да спестиш 1000 долара за 30 дни“. Те дори не печелели толкова на месец или пък намираха препоръките ми за „твърде очевидни“ – независимо че определях „спестяване“ като орязване на разходите, увеличаване на приходите и оптимизиране на харченето.

Ето няколко примера за техните оплаквания:

- „На мен ми е невъзможно да направя това... не печеля достатъчно, за да пробвам това упражнение.“
- „Добра идея, но медианата на доходите тук в Охайо е 58 000 долара на година. След данъци това значи 3400 долара месечно. Отбележете, че това е медианата, тоест половината от семействата в Охайо живеят с по-малко! Съмнявам се, че мнозина ще могат да спестят 1000 долара на месец, без да продадат децата си.“
- „Би било добре... Ако някога изкарам 1000 долара на месец, може и да опитам. Но сега съм в университета...“

Първо, отбележете, че лудите хора имат особен начин на писане – те винаги заглъхват в края на изречението. Ако някой ви напише „Би трябвало да е хубаво...“ или „Звучи трудно...“, има голяма вероятност това да е сериен убиец, който много скоро ще почука на вратата ви и след това ще си нахлузи кожата ви вместо шлифер.

Също така хората обичат да използват своята конкретна ситуация – че живеят в Охайо или в Малайзия, или не са ходили в колеж от Бръшляновата лига*, за да обяснят защо точно те не могат да постигнат същите резултати като оста-

* Група елитни висши училища в източната част на САЩ.
[Всички бележки под линия са на преводача.]

ЩЕ ТЕ НАУЧА КАК ДА СТАНЕШ БОГАТ

налите. Понякога съм се хващал на това и съм им показвал примери с хора от техния регион, които са постигали поразителни резултати. Отговорът им? „Е, ама те дали [все по-объркани критерии: са се премествали да живеят в друг град три пъти като деца, имат единайсет пръста, и т.н.]?“ Веднага щом кажа „не“, те ми отвърщат: „Виждаш ли? Знаех си, че при мен това няма да проработи.“ Циниците не искат резултати, те искат оправдание, за да не правят нищо. Иронията е, че дори да спечелят със своя изфабрикуван аргумент, те като цяло губят, защото са попаднали в затвора на собствения си ум.

Светът е против мен. Да, точно сега има много социални проблеми. Но когато става дума за лични финанси, аз се фокусирам върху това, което мога да контролирам. Тази идея убягва на хленчещите хора, чиято естествена реакция, когато ги накараш да направят нещо, за да подобрят положението си, е да намерят причина защо не могат. Някога се ползваха лични извинения („нямам време“). Сега, с възхода на културата на жертвата, по-политкоректно е да се посочи някоя външна сила като медианата на доходите или икономическата политика. Да, нужен е известен труд, за да приведеш в ред финансовия си живот. Но наградата далеч надхвърля усилията.

Истината е, че хленчещите хора не разбират за какво става въпрос. Да спестиш 1000 долара на месец е нещо изключително разумно, но това също е и цел, към която да се стремиш. Ако не можете да спестите 1000 долара, какво ще кажете за 500? Или за 200? В крайна сметка хората, които се оплакваша заради пари преди една година, вероятно още се оплакват, докато много от хората, които приеха предизвикателството, спестиха стотици и дори хиляди долари.

Хора, които можем да обвиним за паричните си проблеми

Има и други широко ползвани извинения защо не можем да управляваме парите си. Повечето от тях не издържат на внимателна проверка:

- **Нашата образователна система не ни учи на това.** Лесно е за човек на двајсет години да се жалва, че колежът не му е предложил обучение по лични финанси. Знаете ли какво? Повечето колежи предлагат такива курсове. Ти просто не си ги записал!
- **Компаниите за кредитни карти и банките искат да печелят от нас.** Да, искат. Така че спри да се оплакваш и научи как да надхитриш тези компании, вместо да се оставяш те да надхитрят теб.

- **Страх ме е да не загубя пари.** Това е честно признание – особено след глобалната криза, когато в статиите на първа страница се използваха думи и изрази като „прецакани“ и „загубеното поколение“. Но трябва да възприемете дългосрочна перспектива: икономиката расте и се свива на цикли. Ако сте изтеглили парите си от пазара на акции през 2009 г., значи сте изпуснали един от най-продължителните периоди на растеж в историята. Страхът не е извинение да не правиш нищо с парите си. Спомнете си, че може да избирате между много инвестиционни възможности – някои от тях агресивни, други консервативни. Всичко зависи от това колко риск сте склонни да поемете. На практика, щом автоматизирате парите си, ще бъдете в позицията да преуспявате, когато другите са изплашени – като продължите непрестанно да спестявате и инвестирате. Когато другите са изплашени, може да се открият добри сделки.
- **Ами ако не знам откъде да взема допълнителни 100 долара месечно?** Няма нужда да печелите допълнително нито стотинка. Ще ви науча как да канализирате текущите си разходи, така че да съберете пари за инвестиране. Следвайте моя НПО метод: Намали разходите, Печели повече и Оптимизирай харченето си.
- **Не искам средни резултати.** Нашата култура заклеява това да си в средата. Кой иска да има посредствена романтична връзка? Или посредствени доходи? Финансовите фирми са превърнали страха от средните резултати в свое оръжие: внушават ни, че е лошо да си на средно ниво, че това е скучно и можеш да се справиш по-добре. Цяла рекламна кампания е базирана на тази идея – популярен робосъветник внушава: „Бъди по-добър от средното.“ Истината е, че вероятно няма да имаш по-добра от средната доходност. На практика средна доходност от 8 процента всъщност е много добра. Иронията е, че хората, които се страхуват „да бъдат средни“, правят точно онези неща, които им носят *по-лоши* от средните резултати: търгуват често, правят странни залози, навличат си високи данъци и плащат ненужни такси. Запомнете: във връзките си и на работа искаме да сме по-добри от средното. Но в инвестирането да си на средното ниво е страхотно.

Вие не сте жертва, вие контролирате нещата. Когато наистина приемете това вътре в себе си, ще можете да преминете в настъпление. Вече няма да ви парализира мисълта, че е нужно да организирате перфектно всяка една сфера от личните си финанси, преди да започнете да управлявате парите си.

Нужно ли е да си шеф-готвач, за да сготвиш сандвич със сирене на тостера? Не, а като сготвиш първото си ястие, става по-лесно да сготвиш нещо по-сложно следващия път. Най-важният фактор на забогатяването е да започнеш, а не да си най-умният в стаята.

Оставете извиненията настрана

Чуйте ме, ревлювци: това не е къщата на баба ви, а аз няма да ви пека сладкиши и да ви гушкам. Много от вашите финансови проблеми са причинени само от един човек: от вас. Вместо да обвинявате за финансовата си ситуация обстоятелствата и корпоративна Америка, трябва да се фокусирате върху това, което можете да промените сами. Точно както диетичната индустрия ни обърква, като предлага твърде голям избор, личните финанси са объркваща смесица от преувеличения, митове и чиста проба измама – и от нас, чувстващи се виновни, че не правим достатъчно или не постъпваме правилно. Ако не сте удовлетворени от финансите си и сте готови да погледнете по-продължително в огледалото, ще откриете неизбежната истина: и проблемът, и решението сте *вие*.

Нека оставим извиненията настрана. Защо да не решавате съзнателно как да харчите парите си, вместо да казвате: „Предполагам, че миналия месец изхарчих толкова пари“? Защо не си изградите автоматична инфраструктура, която ще накара всичките ви сметки да работят заедно и ще автоматизира спестяванията ви? Знаете ли какво? Вие можете да го направите! Ще ви покажа как да пренасочите парите, които изкарвате, натам, накъдето искате те да отидат – което включително означава, че парите ви ще нараснат съществено в дългосрочен период, без значение каква е икономиката.

Ключовите послания в „Ще те науча как да станеш богат“

Аз вярвам в малките стъпки. Искам да намаля броя на изборите, които ни парализират. По-важно е да започнеш отнякъде, отколкото да отделиш изтощително количество време в проучвания кой е най-добрият фонд във Вселената. *Ще те науча как да станеш богат* е посветена на първата стъпка – осъзнаване на бариерите, които ни пречат да управляваме парите си, а след това разрушаване на тези бариери и влагане на парите на правилните места, така че да постигнем целите си. Честно казано, надали вашата цел е да станете финансов експерт. Тя е да си живеете живота, а парите да ви служат. Затова, вместо да казвате: „Колко пари трябва да изкарвам?“, по-добре кажете: „Какво искам да правя с живота си и как бих могъл да използвам парите, за да го правя?“ Вместо да ви движи страхът, ще се ръководите от историческия опит относно инвестициите и растежа.

Ще ви говоря просто: твърде много книги се опитват да покрият всичко относно парите и накрая държите в ръце книга, която „трябва“ да прочетете, но

не го правите, защото е смазваща. Искам да знаете достатъчно, за да си автоматизирате сметките и да започнете да инвестирате – дори само 100 долара. Най-важните послания на *Ще те науча как да станеш богат* са следните:

Решението на 85-те процента: По-важно е да започнеш, отколкото да станеш експерт. Твърде много хора се смазват от мисълта, че трябва да управляват парите си по перфектния начин, поради което не правят нищо. Затова най-лесният начин да управлявате парите си е стъпка по стъпка – и без да се притеснявате, че не сте свършени. Предпочитам да направя нещо и да имам 85 процента положителен резултат, отколкото да не направя нищо. Помислете за това: 85 процента е много по-добре от нула процента. След като паричната ви система стане достатъчно добра – или 85 процента от достатъчно добра, – ще може да продължите да се занимавате с нещата, които наистина искате да правите в живота си.

Нормално е да се правят грешки. По-добре ги правете сега с малко пари, така че, когато имате повече, ще знаете какво да избягвате.

Харчете екстравагантно за нещата, които обичате, и безмилостно орежете разходите за нещата, които не обичате. Тази книга няма да ви каже да спрете да си купувате капучино. Напротив, тя ще ви помогне да харчите повече за нещата, които обичате – но да не давате пари за всички онези простотии, за които не ви пука. Вижте, лесно е да желаеш най-доброто от всичко: искаме постоянно да излизаме навън, да живеем в голям апартамент, да си купуваме нови дрехи, да караме нова кола и да пътуваме, когато пожелаем. Истината е, че е нужно да се поставят приоритети. Приятелят ми Джим веднъж ми се обади да ми каже, че е получил увеличение на заплатата. В същия този ден той се премести в по-малък апартамент. Защо? Защото не го е грижа особено къде живее, но обича да харчи пари за колоездене и къмпингуване. Това се казва съзнателно харчене на пари. (Научете как един мой приятел съзнателно харчи 21 000 долара годишно по барове и ресторанти – на стр. 147.)

Има разлика в това да си секси и да си богат. Когато чувам хора да си говорят за акциите, които са купили, продали или купили на къси позиции миналата седмица, осъзнавам, че инвестиционният ми стил е доста скучен: „Е, аз пък купих дялове в няколко добри фонда преди пет години и оттогава не съм правил нищо друго, освен да купувам още от същите по автоматичен график.“ Но същността на инвестирането не е да си секси, а да правиш пари, а според

литературата за инвестирането, да купуваш и държиш в дългосрочен период винаги печели.

НАЙ-ДОБРАТА ГРЕШКА, КОЯТО НЯКОГА СЪМ ПРАВИЛ

Когато бях в гимназията, родителите ми казаха, че ако искам да отида в колеж, трябва да си осигуря стипендия. Като един добър индийски син, започнах да кандигатствам... и кандигатствах, и кандигатствах. В крайна сметка кандигатствах за около 60 стипендии и спечелих стотици хиляди долари.

Но най-добрата стипендия беше първата, която получих – награда от 2000 долара. Организацията написа чек директно на мен. Взех го и го инвестирах в акции – и незабавно загубих половината пари.

Опа! В този момент реших, че наистина трябва да науча повече за парите. Четях книги за лични финанси, гледах предавания по телевизията и си купувах списания. След известно време започнах да споделям това, което научавах. Организирах неформални уроци за приятели в Станфорд (независимо че в началото никои не ги посещаваха). После, през 2004 г., започнах да списвам блог, наречен „Ще те науча как да станеш богат“, който се занимаваше с основите на спестяването, банкирането, бюджетирането и инвестирането. Останалото, както се казва, е история.

Не живеете в калкулатора. Насърчавам ви да си изработите финансова система и да продължите да си гледате живота, което означава да не ставате обсебени от всяка малка промяна в разходите си или на пазара. Точно сега тази идея може да ви изглежда пресилена, но когато завършвате с четенето на тази книга, вече ще бъдете съвсем наясно с парите си и с инвестирането. Познавам твърде много хора, които накрая започват да следят всяка малка промяна в личното си богатство и правят сценарии и модели в ексел за това колко скоро ще могат да излязат в пенсия. Не постъпвайте така. Това ще ви превърне в социален особняк и по-важното – това не е необходимо. Ако успея да си свърша работата, ще автоматизирам парите ви, а вие ще си живеете вашия Богат живот, протичащ извън електронната таблица.

Играйте в атака, не в защита. Твърде много от нас играят в защита с финансите си. Чакаме да дойде краят на месеца, след това поглеждаме разходите си и свиваме рамене: „Струва ми се, че всичко това го изхарчих аз.“ Приемаме обременителните такси. Не подлагаме на въпрос сложните съвети, защото ни ги дават на език, който не разбираме. В тази книга ще ви науча да тръгнете в настъп-

КАКВО ПРЕДПОЧИТАТЕ – ДА СТЕ СЕКСИ ИЛИ ДА СТЕ БОГАТИ?

ление срещу кредитните карти, банките, инвестициите и дори собствената си психология по отношение на парите. Целта ми за вас е до края на девета глава да изработите своя Богат живот. Станете агресивни! Никой няма да го направи вместо вас.

В „Ще те науча как да станеш богат“ се разказва как да използвате парите си, за да създадете своя Богат живот. Ще ви науча как да настроите сметките си така, че да създадете автоматична финансова инфраструктура, която ще работи гладко с минимална намеса. Също така ще научите от какво да се пазите, някои изненадващи констатации от финансовата литература (наистина ли недвижимите имоти са добра инвестиция?) и как да избягвате обичайните финансови грешки. Ще започнете да предприемате действия, вместо да обсъждате дреболии. И всичко това ще ви отнеме само шест седмици – след което ще стъпите на пътя към богатството. Не звучи ли добре?

Зашо искате да сте богати?

През последните 15 години съм говорил за лични финанси на над един милион души – през уебсайта си и на различни лекции и презентации. В такива случаи винаги задавам два въпроса:

- *Защо искате да бъдете богати?*
- *Какво означава за вас да бъдете богати?*

Повечето хора никога не са отделяли и десет минути да помислят какво означава за тях „богат“. Давам ви подсказка: за всеки човек е различно, а парите са само малка част от това да бъдеш богат. Например всичките ми приятели ценят различни неща. Пол обича да се храни в елитни ресторанти, където едно ястие може да струва 500 долара. Никол обича да пътува. А Ник обича да си купува дрехи. Ако не изберете съзнателно какво за вас е „богат“, лесно ще завършите, като безмозъчно се опитвате да не изоставате от приятелите си. Мисля себе си за богат, защото сега мога да правя следните неща:

- Вземам кариерни решения, защото ги искам, а не за пари.
- Помагам на пенсионираните си родители, за да не им се налага да работят, ако не искат да го правят.
- Харча екстравагантно за нещата, които обичам, и съм безмилостно пестелив с нещата, които не обичам (например живея в хубав апартамент в Ню Йорк, но не притежавам кола).

10 ПРАВИЛА ЗА БОГАТ ЖИВОТ

1. Богат живот означава, че можете екстравагантно да харчите за нещата, които обичате – стига безмилостно да намалявате разходите за нещата, които не обичате.
2. Фокусирайте се върху Големите победи – пет до десет неща, които ще ви дадат непропорционално големи резултати, включително автоматизиране на спестяванията и инвестирането, намиране на работата, която обичате, и договаряне на заплатата. Разберете кои са Големите победи и ще можете да си поръчвате колкото искате чаши капучино.
3. Инвестирането трябва да е много скучно – и много печелившо – в дългосрочен период. По-забавно ми е да ям мексиканска храна, отколкото да проверявам доходността на инвестициите си.
4. Има граници за това колко може да спестите, но няма граница колко може да спечелите. Имам читатели, които печелят по 50 000 долара годишно, и такива, които печелят 750 000 долара годишно. И едните, и другите ядат един и същи хляб. Контролирането на разходите е важно, но приходите са това, което прави разликата.
5. Приятелите и семейството ще ви дават много „съвети“, щом започнете финансовото си пътешествие. Изслушайте ги учтиво, след което се придържайте към програмата си.
6. Направете си набор от „рамки за харчене“ и ги ползвайте, когато решавате дали да си купите нещо. Повечето хора се провалят при рестриктивни правила („Трябва да намаля храненето навън...“), но вие може да обърнете играта, като решите за какво ще харчите *всеки път*. Например имам правило за купуване на книги: ако се чудиш дали да си купиш дадена книга, просто я купи. Не губи и пет секунди да го обмисляш. Струва си да приложиш дори само една нова идея от някоя книга (като тази).
7. Пазете се от безкрайното търсене на съвети за „напреднали“. Толкова много хора търсят отговори на най-високо ниво, за да избегнат реалната, мъчна работа на подобрението стъпка по стъпка. По-лесно е да си мечтаеш как ще победиш в Бостънския марафон, отколкото всяка сутрин да излизаш навън и да тичаш по десет минути. Понякога най-напредналото нещо, което може да направите, е да упорствате в базовите неща.
8. Отговорни сте вие. Това не е филм на „Дисни“ и никои няма да гоиде да ви спаси. За щастие, вие може да поемете отговорност за своите финанси и да изградите своя Богат живот.

9. Част от изграждането на Богат живот е готовността да сте различни, без да се извинявате. След като парите вече не ви ограничават, ще имате възможност да оформите вашия Богат живот, който почти със сигурност ще бъде различен от този на средния човек. Приемете това. Там е забавният момент!
10. Живейте извън калкулатора. След като автоматизирате парите си, използвайки системата на тази книга, ще видите, че най-важната част в един Богат живот е извън калкулатора – тя включва взаимоотношения, нови преживявания и даване. Заслужихте си го.

Всеки декември сядаме заедно с жена ми и споделяме намеренията си за следващата година. Къде искаме да пътуваме? Кого да поканим с нас? Какво нещо да направим, което ще помним още петдесет години? Този процес на планиране, чрез който целенасочено определяме облика на нашите Богати животи, е сред най-забавните неща, които правим заедно като двойка.

Преди да продължите, насърчавам ви да се замислите за вашия Богат живот. Защо искате да сте богати? Какво искате да правите с богатството си?

Бъдете конкретни. Ако за вас Богат живот е „искам да се возя в такси, вместо в автобус“, запишете го! Преди време осъзнах, че живея в Ню Йорк, но не съм се възползвал от всички културни събития тук, така че реших веднъж на три месеца да ходя в музей или на представление на „Бродуей“. След като изразих това намерение, то стана част от моя Богат живот. Не се срамувайте, че вашите очаквания от бъдещето са твърде големи или малки. Например, когато за пръв път съставих своя списък за Богат живот, една от ключовите ми цели беше да съм в състояние да си поръчвам предястия от менюто в ресторанта – нещо, което никога не бях правил като дете. С времето целите ми станаха по-големи.

Когато си представяте вашия идеален живот, вие какво правите в него?

Какво ще получите от тази книга?

Повечето хора си мислят, че „инвестиране“ означава „купуване на акции“, сякаш трябва да купуват и продават случайни акции и с някаква магия да правят печалба. Тъй като са започнали с грешна нагласа – че инвестирането означава да подбираш акции, – тези, които решават да научат повече, скачат в заешката дупка на сложните термини като „хедж фондове“, „деривативи“ и „кол опции“.

В действителност фундаменталното им допускане е невярно. Да инвестираш не означава да подбираш акции. Всъщност вашият инвестиционен план е по-

ЩЕ ТЕ НАУЧА КАК ДА СТАНЕШ БОГАТ

важен, отколкото всяка отделна инвестиция, която ще направите. За съжаление, повечето хора си мислят, че за да станеш богат, е необходимо високо ниво на сложност, защото виждат, че хората всеки ден говорят за тези неща онлайн. Знаете ли какво? За индивидуални инвеститори като вас и мен тези опции не се отнасят.

Звучи секси, но когато индивидуални инвеститори говорят за подобни сложни концепции, все едно двама тенисисти от началното училище да спорят за напрежението на кордата на тенис ракетата. Разбира се, то има някакво значение, но двамата ще станат много по-добри тенисисти, ако просто излязат навън и си подават топката по няколко часа на ден.

Простото, дългосрочно инвестиране работи. Тази идея среща предимно прозевки и сбърчени вежди. Но вие решавате дали искате да впечатлявате останалите с вашия секси речник, или ще седнете с мен на моя облечен в злато трон, където ще ни пхат грозде в устите и ще ни веят с палмови листа.

Ще те науча как да станеш богат ще ви помогне да установите къде отиват парите ви и да ги пренасочите натам, където вие искате те да отиват. Да спестите за почивка в Китай? За сватба? Или просто искате да накарате парите си да растат? Предлагам ви шестседмична програма, която ще ви позволи да се справите с това.

**ШЕСТ СЕДМИЦИ
ПЛАН ЗА
ДЕЙСТВИЕ**

ПРЕЗ СЕДМИЦА 1 ще вкарате ред в кредитните си карти, ще си изплатите дълга (ако е приложимо), ще подобрите кредитната си история и ще овладеете безплатните бонуси по кредитните карти.

ПРЕЗ СЕДМИЦА 2 ще си откриете правилните банкови сметки.

ПРЕЗ СЕДМИЦА 3 ще си откриете инвестиционна пенсионна сметка (дори да имате 100 долара за начало).

ПРЕЗ СЕДМИЦА 4 ще установите колко харчите. След това ще разберете как да накарате парите си да отиват там, където искате да отидат.

ПРЕЗ СЕДМИЦА 5 ще автоматизирате новата си финансова инфраструктура, за да може сметките ви да работят добре заедно.

ПРЕЗ СЕДМИЦА 6 ще научите защо инвестирането и подбирането на акции са различни неща – и как може да получите най-много от пазара с много малко усилия.

Също така ще се научите да избирате автоматичен портфейл с ниски разходи, който се представя по-добре от типичните портфейли на Уол Стрийт, и ще разберете как да поддържате инвестициите си, като изградите система, позволяваща ви да останете възможно най-безучастни, докато парите ви автоматично се натрупват. В допълнение давам отговор на много конкретни въпроси, свързани с парите, включително как да си купите кола, да си платите сватбата и да си договорите размера на заплатата.

След като прочетете тази книга, ще сте по-добре подготвени да управлявате финансите си от 99 процента от останалите хора. Ще знаете какви сметки да си откриете, как да не плащате на банката допълнителни такси, как да инвестирате, как да мислите за парите и как да виждате отвъд цялата тази истерия, с която всеки ден се сблъскват онлайн.

За да станеш богат, не са нужни тайни, а само малки стъпки и известна дисциплина: можете да се справите, ако положите малко труд. А сега нека да започваме.